

Regulace bezhotovostního platebního styku

Základní právní úprava

- S účinností do 31.10.2009:
 - zákon č. **124/2002** Sb., o platebním styku
- S účinností od 1.11.2009:
 - **Zákon č. 284/2009** Sb., o platebním styku
 - Právní vztahy mezi poskytovatelem a uživatelem se dnem nabytí účinnosti tohoto Z řídí tímto Z, i když vznikly přede dnem nabytí účinnosti tohoto Z.
 - Vznik těchto právních vztahů, jakož i jednotlivé nároky, které z těchto právních vztahů vznikly přede dnem nabytí účinnosti tohoto Z, se však posuzují podle dosavadních právních předpisů.

Zákon o platebním styku

SYSTEMATIKA „STARÉHO“ Z:

- **A. provádění převodů:**
 - peněžních prostředků na území České republiky v české měně,
 - přeshraničních převodů
- **B. elektronické platební prostředky:**
 - jejich vydávání a užívání
- **C. platební systémy**

Zákon o platebním styku

SYSTEMATIKA „NOVÉHO“ Z:

- **A: obecná ustanovení (vč. nové terminologie)**
- **B: poskytovatelé platebních služeb a vydavatelé elektronických peněz**
- **C: platební systémy**
- **D: Pr a Po při poskytování platebních služeb a vydávání el.peněz**
- **E: správní delikty**
- **společná a závěrečná ustanovení**

ad A. Terminologie

- **Platební transakce:**
 - Vložení, výběr, převod peněžních prostředků
Peněž. prostředky svěřené instituci k provedení plat. transakce nejsou vkladem dle zákona o bankách
- **Peněžní prostředky:**
 - Hotovost, bezhotovost, el. peníze
- **Platební prostředky:**
 - Zařízení či mezi poskytovatelem a uživatelem dohodnuté postupy, kterými uživatel dává platební příkaz
- **Platební příkaz:**
 - Pokyn poskytovateli, v němž plátce nebo příjemce žádá o provedení platební transakce

- **Platební služba** – viz § 3 Z:
 - Pojata poměrně široce
 - Různé druhy (7) s návazností na různé požadavky pro povolení k činnosti plateb. instituce
 - Nově např. i bezhotovostní obchody s cizí měnou (dříve v režimu deviz. licence dle deviz. Z)

Elektronické peníze

= peněžní hodnota, která:

- představuje pohledávku za vydavatelem elektronických peněz,
 - je uchovávána elektronicky, je vydávána proti přijetí peněžních prostředků v hodnotě ne nižší, než je hodnota vydávaných elektronických peněz, a
 - je přijímána jako platební prostředek jinými osobami než vydavatelem elektronických peněz.
-
- Přijaté peněžní prostředky nejsou vkladem podle Z o bankách, jestliže je vydavatel elektronických peněz neprodleně vymění za elektronické peníze.

ad D. Pr a Po při poskytování plat.služeb a vydávání el.peněz

- **Smlouva o platebních službách:**
 - Každá smlouva, kdy se poskytovatel zavazuje uživateli poskytnout peněžní službu dle § 3 Z
 - Není dán konkrétní smluvní typ dle SP, může být i innominát
 - Obecně lze členit na:
 - **Rámcovou smlouvu** (transakce nejsou ve smlouvě jednotlivě určeny => širší info povinnosti)
 - **Smlouvu o jednorázové platební transakci** (jednotlivě určená/určené transakce, => méně předsmuvných info povinností)

Úplata - § 77 Z

- Obecně zákon u platební smlouvy nereguluje
- Zásadně nelze úplata za plnění povinností dle Z
- Úplata lze jen: pokud Z výslovně připustí a je přiměřená a odpovídá nákladům poskytovat.)

Informační povinnosti poskytovatele vůči uživateli

- **Předsmluvní i za trvání smlouvy**
- Poskytnout: stačí na trv. nosiči dat
- Zpřístupnit: tedy uživatel musí pro info něco aktivně vykonat: stačí sdělit údaj k vyhledání info (nesmí být pro uživatele nepřiměřeně zatěžující)
- **Není-li prokázán opak, má se za to, že poskytovatel info neposkytl ani nezpřístupnil**

Změna rámcové smlouvy ze strany poskytovatele

- Návrh min. 2 měsíce předem
- Lze dohodnout mechanismus: pokud v návrhu na změnu všechna info dle § 94/3 a uživatel neodmítne, souhlasí
- Odmítne-li uživatel návrh, může bezplatně a okamžitě smlouvu vypovědět

Změna úrokových sazeb a směnných kurzů

I bez předchozího návrhu:

- Lze dohodnout, že:
 - poskytovatel jednostranně bez předchozího oznámení změní, pokud je změna založena na změně referenčních sazeb nebo směnných kurzů podle § 82 písm. i)
 - Změna úrokových sazeb musí být uživateli oznámena bez zbytečného odkladu
- Jakákoli změna úrokových sazeb nebo směnných kurzů, která je pro uživatele příznivější, může být uplatněna i bez oznámení.

Výpověď rámcové smlouvy

- **Dává uživatel: Kdykoliv písemně**
 - Lze i u smlouvy na dobu určitou
 - Může být sjednána výpov. doba, ale max 1 měsíc
 - Lze sjednat úplatu, ale jen přiměřenou, odpovídající skuteč. nákladům poskytovatele
 - Úplata poskytovateli nenáleží, pokud smlouva trvala méně než rok
 - Nelze úplatu při výpovědi z důvodu odmítnutí návrhu poskytovatele na změnu smlouvy

Výpověď rámcové smlouvy

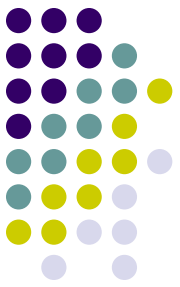

- **Dává poskytovatel:**
 - U smlouvy na dobu neurčitou musí být možnost výpovědi ze strany poskytovatele výslovně sjednána
 - Výpovědní lhůta min. 2 měsíce
 - Pravidla pro způsob výpovědi (jako u poskytování info před uzavřením smlouvy dle § 80/1 Z)

Autorizace platební transakce

- Plátce dá k transakci souhlas
- Může být před i po provedení transakce
- K jednotlivé transakci i k více
- Lze i prostřednictvím platebního prostředku
- Forma a postup musí být dohodnuty mezi plátcem a poskytovatelem

Platební prostředky

- Lze dohodou omezit celkovou částku transakcí provedených plateb. prostředkem za určité období
- Lze domluvit pravidla zablokování prostředku
- Držitel musí používat dle smlouvy a neprodleně oznámit ztrátu, odcizení, neautorizované použití

Platební prostředky

- Poskytovatel (vydavatel) musí:
 - Zajistit ochranu bezpečnost. prvků
 - Nevydat nevyžádáný plat. prostředek
 - Zajistit držiteli kdykoli možnost oznámení ztráty...
 - Zajistit držiteli kdykoli žádost o odblokování
 - Na žádost poskytnout doklad prokazující oznámení ztráty...
 - Zabránit užití prostředku po oznámení ztráty...

Platební prostředky – platební transakce

- Lze žádat vrácení částky transakce
 - do 8 týdnů dle § 103 Z
- Zákaz provádění srážek z částky platební transakce dle § 107 Z
- Okamžikem přijetí platebního příkazu je okamžik, kdy poskytovatel plátce obdrží platební příkaz přímo od plátce nebo z podnětu příjemce.

Platební transakce - lhůty

- Dohodnuté dle pravidel § 108 a n. Z
- Případně-li okamžik přijetí peněžních prostředků od uživatele nebo okamžik připsání částky platební transakce na účet poskytovatele příjemce na dobu, která není provozní dobou poskytovatele, platí, že k přijetí nebo připsání došlo na začátku následující provozní doby poskytovatele.

Platební transakce - lhůty

- T: do konce následujícího pracovního dne od okamžiku přijetí plateb. příkazu:
 - V této lhůtě musí „banka plátce“ zajistit připsání prostředků na účet „banky příjemce“
 - U papírového plat.příkazu lze sjednat T+1 den
 - U transakcí
 - v EUR či
 - v CZK v ČR
- Ize sjednat jen T kratší než výše uvedené
- Neplatí pro transakce v rámci „jedné banky“

Platební transakce - lhůty

- T: **neprodleně po připsání na účet „banky příjemce“:**
 - V této lhůtě musí „banka příjemce“ připsat prostředky na účet příjemce
- U transakcí či účtů vedených v jiné měně než je měna členského státu
 - T: do konce pracovního dne po dni, kdy byla připsána na účet „banky příjemce“
- Neplatí pro transakce v rámci „jedné banky“

Platební transakce - lhůty

- V rámci jedné banky v ČR v CZK:
T: **Nejpozději na konci dne, v němž nastal okamžik přijetí příkazu**
pro připsání prostředků na účet příjemce
- Kratší T rovněž pro spotřebitele a drobné podnikatele při vkládání hotovosti v měně členského státu na účet vedený v téže měně

Odpovědnost poskytovatele za neautorizovanou transakci

- Jestliže byla provedena neautorizovaná platební transakce, poskytovatel plátce neprodleně po té, co mu plátce neautorizovanou platební transakci oznámil,
 - a) uvede platební účet, z něhož byla částka platební transakce odepsána, do stavu, v němž by byl, kdyby k tomuto odepsání nedošlo,
 - b) vrátí částku platební transakce plátci, jestliže postup podle písmene a) nepřipadá v úvahu.
- Toto neplatí, jestliže ztrátu z neautorizované platební transakce nese plátce.

Plátce nese ztrátu z neautorizované platební transakce

- **do částky odpovídající 150 eurům**, pokud tato ztráta byla způsobena
 - 1. použitím ztraceného nebo odcizeného plat. prostředku, nebo
 - 2. zneužitím platebního prostředku v případě, že plátce nezajistil ochranu jeho personalizovaných bezpečnostních prvků,
- **v plném rozsahu**, pokud tuto ztrátu
 - způsobil svým podvodným jednáním nebo
 - tím, že úmyslně nebo z hrubé nedbalosti porušil některou ze svých povinností dle § 101 Z.

Plátce NEnese ztrátu z neautorizované platební transakce

- pokud plátce nejednal podvodně a
 - ztráta vznikla po té, co plátce oznámil ztrátu, odcizení nebo zneužití platebního prostředku, nebo
 - poskytovatel nezajistil, aby uživatelé byli k dispozici vhodné prostředky umožňující kdykoliv oznámit ztrátu, odcizení, zneužití nebo neautorizované použití platebního prostředku.

- Jestliže uživatel tvrdí, že provedenou platební transakci neautorizoval nebo že platební transakce byla provedena nesprávně, je poskytovatel povinen doložit,
 - že byl dodržen postup, který umožňuje ověřit, že byl dán platební příkaz, že tato platební transakce byla správně zaznamenána, zaúčtována, a že nebyla ovlivněna technickou poruchou nebo jinou závadou.
- Odpovědností poskytovatele dle Z dotčena jeho odpovědnost za škodu ani za bezdůvodné obohacení.
- Poskytovatel a uživatel se mohou dohodnout na podmínkách a rozsahu odpovědnosti poskytovatele podle Z, které jsou pro uživatele výhodnější podle obecné právní úpravy.

Zproštění odpovědnosti

- Jestliže splnění stanovené povinnosti zabránila okolnost, která je neobvyklá, nepředvídatelná, nezávislá na vůli povinné strany a jejíž následky nemohla povinná strana odvrátit, neodpovídá povinná strana za nesplnění této povinnosti.
- Uživatel a poskytovatel se však mohou dohodnout, že poskytovatel odpovídá za nesplnění povinnosti i v tomto případě.

ČNB a FINANČNÍ ARBITR

- Prijme-li Česká národní banka podnět k zahájení řízení z moci úřední ve věci porušení povinnosti poskytovatele podle Z:
 - odpoví na něj do 60 dnů ode dne, kdy podnět přijala, i když o to ten, kdo podnět podal, nepožádal
- +
- jestliže to připadá v úvahu, informuje jej Česká národní banka zároveň o možnosti mimosoudního řešení sporů mezi uživateli a poskytovateli podle Z o FA (viz dále).

Finanční arbitr - obecně

•
Zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi
www.finarbitr.cz

• FA: **Dr. Ing. František Klufa**

• Zástupce FA:
JUDr. Petr Scholz, Ph.D.

(dříve JUDr. Ing. Otakar Schlossberger, Ph.D.)

Finanční arbitr - pokračování

- **smírčí orgán rozhodující spory v oblasti plateb. styku**
- pouze některé spory (§ 1/1 zákona o FA): plat.smlouvy, EPP
- vztah k ČNB
- **nezávislost** (X „finanční ombudsman“ ČS, KB, Pošt. spoř.)
- + bezplatnost a rychlost řízení, vykonatelnost nálezu FA
- - možnost soudního přezkumu rozhodnutí
- mezinárodní spolupráce a **sdružení FIN-NET:**
 - Cross-Border Out-of-Court Complaints Network for Financial Services in the European Economic Area
 - (http://ec.europa.eu/internal_market/fin-net/members_en.htm)

FA rozhoduje spory:

- mezi poskytovateli platebních služeb a uživateli platebních služeb při poskytování platebních služeb nebo
- mezi vydavateli elektronických peněz a držiteli elektronických peněz při vydávání a zpětné výměně elektronických peněz,
- pokud je jinak k rozhodnutí tohoto sporu dána pravomoc českého soudu.
- Sjednání rozhodčí smlouvy nevylučuje pravomoc arbitra.
- Arbitr usiluje především o to, aby byl spor vyřešen smírně.

Opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti

Právní regulace tzv. „**praní špinavých peněz**“:

- zákon č. **253/2008 Sb.**, o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
 - nahradil dřívější zákon č. 61/1996 Sb.
 - legalizace = **jednání sledující zakrytí nezákonného původu jakékoliv ekonomické výhody vyplývající z trestné činnosti s cílem vzbudit zdání, že jde o majetkový prospěch nabytý v souladu se zákonem**
 - ukládá povinnosti FO, PO (zvl. Povinnosti advokáta)
 - stanoví sankce (pokuty, ...)
- **TČ - skutková podstata v § 216 TZ** (dříve § 252a starého TZ) :
 - zastírání původu (příp. usilování o podstatné ztížení či znemožnění zjištění původu) věci nebo jiné majetkové hodnoty získané trestnou činností, s cílem vzbudit zdání, že taková věc nebo hodnota byly nabyty v souladu se zákonem, nebo
 - umožnění spáchání takového činu jinému

**Kde hledat
podrobnější informace,
event. inspiraci pro pís. práci?**

Internetové zdroje

- Česká národní banka: <http://www.cnb.cz>, zejména:
 - <http://www.cnb.cz/cs/platidla/>
 - http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/
- Evropská centrální banka: <http://www.ecb.int>
- Česká bankovní asociace: <http://www.czech-ba.cz/> (zde též od 1.11.2009 platný **Kodex ČBA Mobilita klientů - postupy při změně banky**).
- Tzv. Modrá kniha ECB - Blue book (Platební styk v EU):
 - http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/modra_kniha/
 - <http://sdw.ecb.europa.eu/>
- Finanční arbitr: <http://www.finarbitr.cz>
- FIN-NET (A, N, F) : http://ec.europa.eu/internal_market/fin-net/members_en.htm
- EURO:
 - ČNB: http://www.cnb.cz/cs/mezinarodni_vztahy/euro/
 - ECB (česky): <http://www.ecb.int/bc/html/index.cs.html>
 - Evropská komise (česky):
http://ec.europa.eu/economy_finance/the_euro/index_cs.htm?cs_mid=2946